

آبونه شرایطی

مالک هفتابده میلادی کی (۶۵)، الق
ایله (۲۵) عروشدر .

مالک احمدیه میلادی (۱۷)، الق
یلغی (۹) فرانقدو .

اوامه همانه

باب عالی جاده سندہ دائرة مخصوصہ

امظارات

آبونه بدی پشندر .

§

سلکه موافق آثار مع المحتونیه قبول
اولنور . درج ابدلهین یازیلو اعاده
اولونماز .

دينی، فلسفی، علمی، ادبی، سیاسی هفتہ ایق گروہ اسلامیہ در.

اتبعون اهدکم سیل الرشاد

صاحب ردمبر مسئول: ع. اشرف ادیب

۴ جمادی الآخر ۱۳۳۲

بچشمی

۱۷ نیسان ۱۳۳۰

جلد ۱۲

عدد ۲۹۶

هند مسلمانلری (ده موکراسی) مسلکتی هیچ بروقت قبول اینزلر . دائماً یلدزلرینی (اریستوکرات) لر ایچنده کورمک آیشمشلردر . بوراده، پاره، عنوان، لقب دها چوق ذمانلر ایچون ایش کوریور .

هندر - اسلام اتفاقی :

مسلمانلرله هندولر یننده هنوز اساسلى اتحاد و اتفاق یأسس ایده ممشد . بوموجود اویینجه حکومت محلیه نک حقوقه خالی کلز . دینا ، اخلاقاً ، مشرباً ، عادةً هندولله مسلمانلر یننده بیوک برنافر و برودت حکم فرمادر . هندولرک آلهه لری مقامنده اولان اینک واکوزلری هر سنه قربان بایراننده مسلمانلر طرفدن ائلاف ایدلکارینی کورن بربت پرست هیچ بروقت من-امانله اویوشمز . دیکر طرفدن یاشلى مسلمانلر اویله ظن ایدبیورلرک، اکر هندولرله اتفاق ایداهه و انکلیز (هندستاندن چکیلوب قوغیلسلر) هندولرک غددی مسلمانلره قات قات فائی بولندیغندن مسلمانلری المروده قتل علم ایده جکازدر . بناءً عایه دینا یا تجھی اولان انکلیز لرک حکمرانلرلری ترجیح ایدلکدمدر . دها بیکار بکسر خنچی و جلی برجوق عوامل و مؤثرات وارد رکه، هندولرله اسلاملر آزمونده کی اتحاد و اتفاق تامک حصونه مانع اولقده در . سوزک قیصه سی، انکلیزلر بونافر تدن بالاستفاده دها چوق زمان ایچون بوکیدیشلے - هندستان تحت اداره لرنده بولندیه جفلردر .

انکلیز لری هندستاندن چیقاره حق اویله دهاش برقوت هنوز تأسیس ایده میش در .

پرسیما یالم؟ :

بزم ایچون هندستاندہ پک آچیق و نہ لکھ سز برسیاست تعقیب اینک لازم در . حکومت محلیه نک علیه نہ بولنگلہ معروف و مشترک اولانلرله هر درلو دواط و منابع رسمیه بی قطع اینک و فقط آنلرھ قارشو پک بیکانه بولنامق صورتیه هر مسلمان کی معامله ایتمک، هندستاندہ کی نفوذ داران الله - که انکلیز لر بونلر آرہ سندہ اساساً اوته دن برو دوستاق موجوددر - خوش پنکمک و ایجا بندہ آنلرک معافون مادیه لرنندن مستفید اواق، بزمله مناسبتدہ بولونق ایستین مسلمانلری طوغیریجھ شہبندرلرمن واسطه سیله طانیق و رسی معامله لردہ بولنی . مناسبت تجارتیه و ودادیه بی آرتیرمیق ایچون طوغیریدن طوغرویه، آچیقدن آچیغه تشبیت ده بولونقدن بزی انکلیز لر منع ایده مزملر . پتکه بوندیاتک آلتندہ برضمیر مستتر اویسندن امین اویسو نلر . بوندن بشقہ اخلاق جھی هنوز هندستاندہ تکمل ایقامش وایتدیکی ایچون هند یاریلرلہ - مستشارلردن بشقہ درین صورتیه مناسبات پیدا اینک زمانی حلول ایقامشدر . هند ایلری مقام خلافتیه ربط ایچون المزده و سیله لر وارد رکه، استعمالی حد ذاتدہ فولای اولدینی کی، انکلیز لرکده تقدیزینی جلمه کافیدر .

س . م . توفیق
دهلی :

برورت ملتویلری

٦

معارف

کین مکتوبیده بو طرفیلر «معنی» و «لازم» ایکی نوع معارف فرق ایتدیکی سویله مشدم . آرتیق بعدما سوزم اپی مدت، بوموضع اویزندہ بوره یه جکدر . آکلامق و آکلامق ایسته دیکم؛ بوایکی نورلو عرفاندن هر برینلک طوتدینی بوللاردر . «لازم معارف» دن مقصدم؛ معارف اسلامیه و عثمانیه من اولدوغی آکلاشمشمی . کری یه قالانی ده متعدی و چالا کدر!

هر پرده اولدوغی کی بورادده مکتب . بیوک ایشلر کورمیش

باير انلو طو تان ابتدائی مکتب طلب لری طرفندن ملی نشیده ملاردو سانیله او قوئیوردی . رئیسک محل اجتماعه مو اصلتی او زرینه آقیشلر دوام ایتدی . اللر، آوجلر بورولدی .

رئیسک نطق افتتاحیی اردو و انکلیزجھ اسانلرلیه مطبوع اوله رق حضاره طاغیدلدى . صوکره رئیس آیاگه قاله رق نطقی انکلیزجھ اسانیله با صریلان زساله بوزندن او قوئمه باشладی . طور دینی زمان آقیشلاینیوردی . هند استقلال اداری بختنده امثال نامیوق برصورت ملکیتی لاندی . بالفان محاربہ سندن ده رئیس بحث ایدرک «للهم سوکیل ادرنه اویزندہ الاَن عثمانی و اسلام باير اغذک تو حما اولسی کورمکه کوزلرمن آیدیندر» دیدی . رئیسک نطق بر ساعتندن فضلہ سوردی .

متعاقباً خطیبلر بور بور موقع خطابه کلارک متعالیرنی صاتیورلاردى .

بوکورولتی ایکی کون دوام ایتدی . فقط کورولتی سزاوله رق نیجه بذر اولدی .

لوندر دده کی (مسلم لیک) لک هند قونفرنسنے شعبه اولسنه قرار ویرلدى .

عنی زمانده لوندر دده (مسلم لیک) رئیس (سید امیرعلی) لک یالکز تھائیف

و نایف کشیره سیله اسلاملر برجوق خدمت ایتھیکنی بحث ایتھلے اکتفا

اویلندي . سید امیرعلی نک بالجمله او دیسیاسیه ده مسلمانلر اولان خدماتندن،

خصوصیله طرابلس وبالفان محاربای اناندنه کی تشباتی مسکوت عنہ قلدى .

اک صوکره آقاخان حضرتیلری رئیس و کبیلی تعین ایشلر . مشاراٹیه بالذات

اجتماعک صوکنه قدر ایک کون آکرده بولنیوردی . مریدلری طرفندن

کندیسنه اوون بیک روپیه قدرده (ندرانه) هدیه تقدیم ایداشیدی .

انتخار :

مسلمانلر الاَن امور سیاسیه ده هندولر قدر تجربه و مهارت کسب ایده ما . مشلدر . بودایلرده الاَن بایا بولنیورل . هندولر کی منافع شخصیه سی منافع عمومیه ایچون آیاک آلتنه آلان یلدزلری ده بوقدر . اساساً یلدز ملت رئیسی اوله رق برآدم بیله بوقدر . بوزنده صوک درجه حرمت ایتھلکاری بولنیورل آرقة سندہ کوللکارینی کوزمله کوردم . بوندن بشقہ مسلمانلرک سیاسی اجتماعلرندہ اتحاذ اویانان مقرراتک هیچ برى بوانه قدر قوهدن فمله جیقا مامش و چیقاره لاما مشلدر . چوکه بونی قوهدن فعله چیقاره حق قوته مالک بولنیورل . هندولرکی بولنیورل .

اور ته افعه بر قاج کنج دها آتیام شدرکه، موقع سیاستی، مسامانلرک موقعی زیاده سیله طاراشدیر مغه سب اویشلر . انکلیز لر، بونلر، پک فنا نظرلرہ باقدقلری حالد، مسلمانلر طرفندن ده هیچ بركونا حرمته مالک بولنیورل . بونلر بالفان محاربہ سندہ هلال احر ایچون ده برجوق اعانه طوبلا مشلدر . فقط اهالی دن آلدقلری پاره لرک حسابتی ویرمدکاری جھتلہ الیوم متمم بولنیورل . بناءً علیه خاق نظرنده اولجھ مالک اویدققلری حرمتی غائب ایشلر . صوکره بوکی یکی تو ره میش تجربه سز کنجلر اعیان، اشراف و اسکی خاندانلر باش امیورلر، پاره ویرمیورل . پاره سز اوله رق سیاسی ایش بورونک هندستان کی بیرده پک چتیندر .

دها بزم تعلق ایده جک بشقہ شیلر ده وارد رکه، بوراده ذکری جائز دکلدر . اویت قونفرمنک برفخری مشاوری دخنی سیدوزیر حسن نامنده برسی وارد رکه، اوچھے بودی کوسید غن ته نک ناشری مستر محمد علی بر ارجوھ لوندر دده کیده رک، کانیور جامعی مسئلہ سی انکلتره اویای امورینه آکلائی پلتمشلر دنی . کندیلرینی هند مسلمانلرینک سر خصی اوله رق طانشلر دی . کرک آقاخان و کرک مستر امیر علی طرفندن بونلر ویرمی لازم کان صیافت ویرلدى . انکلیز اویای امورینه بوایک ذات طرفندن تقدیم ایدلیلر . سید امیرعلی ایله بوایکی کشیج آرمه سندہ منازعه آچیلر . اک صوکره امیرعلی لوندر دده نک مسلم لیک ریاس تندن استغفا ایتدی . انکلیز رجالدہ بوایکی کیشی ایله ملاقات ایتمکدین چکنندیلر . ضمناً تحقیره مظہر اولدیلر . هند مسامانلرینک مشلدری اویسیدیلر، پروستولر بربنخولی ایده جکدی . مع التأسف بوحالدن صوکره هند مسلمانلرینک سکوئی بوایک ذاتک میمیل صفتی حائز اولمقلرینی برقات دها انکلیز رجالنک نظرنده اثبات ایتدی .

آرقة سندن قوشولانلردر، يوقسە معرفتىكىدە فتاني وارددر وعلم، حيات
و منفعت ايلە قارىشىنجە انسانلىرىك النىدە بى طرفانلىقى غائب ايدىویرى. ايشتە
بونكىچون بورادە بى بولرىلە دوئىللو ايدوب طوران بىرسۇرۇ و اجنبى
مكتېبلرىنىڭ صرف علم و مدنىيت اىچيون، الامه رضا سى اىچيون چالىشىدىقلرىي
ظاھر، اتىڭلۇك بى عصرلىك اصلا عفو ايدەمە بىچىكى بى رەصادىدلىك اوپۇر.

خیرالله افندی کتابنده دیسورکه :

« پل شایان دقت بر حاده داها اجنبیلر ک مکتبیلر ک خصوصنده کی فاعلیتله يدر. سوریه نک مرکز عرفانی اولان بیروت؛ بویوزدن عادتاً بر محاربه میدانه دونشدر. بو، همان آوروپا دول معظمه سنک واونلردن باشقه آمریقا حکومات متحده سنک «مکتب واسطه سیله استیلای سیمی Conquête pacifique اصولنده بر تجربه حلول اجرا اینک او زره ایله ری به آتلیمالرندن باشقه بر شی دکادر. فرانسه، آمریقا، ایتالیا، روسیه، انگلتره، آلمانیا، بوایشک متشبی بولونیورلو. »

بوجقىقىتىڭ قارشىسىنده بىزه سوزدن زىادە، كۈزمنى دىرت آچقى
دوشىر. عجىبا شىيمدى يە قدر آچابىلەمشىمى يىز، بويىلە هەر طرفدىن اغىالى
عىرفان اىيلە قوشادىلان بىزمىلىمانلار، نەيپاپا بىلەمشىز؟ مراقى ايدىلەجك
بودى: بوتون بوتون طورما مشىز. بوجريان بىزى دە قىىمدا ئىش. متىدى
معارفىڭ حىشمت، دىدبهەوداراتى حەد اولسۇن بىزى ياسە دوشۇرمەمش.
ھەت وھىت اربابى؛ عقللىرىنى باشلىرىنە آلمىش، نە قدر ئاچىز اولوسى
اولسۇن كىندىلەرىنى قورۇمۇق اىچىن بىر مۇضۇ طوئىشلىر. اىشىھ سزە
بومكتوبىدە پىروتىدە بواحتىاج وتنېلىك مولودى اولان «الكلية العثمانية-
الإسلامية» دىن بىحث ايدەجىكم. بىنە بونۇعدن اولان «دارالعلوم» يى
دىكىر بىر مكتوبە براقيورم.

الطبقة البرسونية العمانية:

«الكلية الإسلامية العثمانية» بـ زيارتـه مـشرف أولـدمـ. نـازـكـ وـغـيـورـ مدـيرـيـ دـوقـتـورـ « بشـيرـ قـصـارـ » اـفـنـدـيـنـكـ لـطـفـ دـلـالـتـيـلـهـ بـعـضـ درـسـلـنـدـهـ بـولـونـدـمـ، درـسـخـانـهـلـرـيـنـيـ كـوـرـدـمـ، دـيـكـرـ مشـتـمـلـاـتـيـ طـوـلاـشـمـ. موـقـعـيـ، دـلـرـبـاـ، بـنـاسـيـ، سـادـهـ وـوـقـورـ. هـرـحـالـدـهـ چـايـشـقـانـلـرـ بـحـيـطـيـ اـولـدـوـغـيـ كـوـسـتـرـهـنـ ماـئـزـ اـيلـهـ طـراـزـيـدـهـ. زـيـارـتـمـدـهـ بـخـيـ بالـخـاصـهـ إـلـكـ زـيـادـهـ مـمـنـونـ اـيدـنـ شـيـئـلـرـدـنـ بـرـىـدـهـ بـوـمـؤـسـسـهـيـ بـوـكـوـنـكـيـ حـالـتـهـ كـتـيـرـنـجـهـيـهـ قـدـرـ پـكـ بـوـيـوكـ هـمـتـلـرـ صـرـفـ اـيـمـشـ اـولـقـلـهـ مـعـرـوفـ بـولـونـانـ كـلـيـهـ وـهـيـثـ رـئـيـسـ الـاستـاذـ الشـيـخـ اـحـمـدـ عـبـاسـ الـازـهـرـيـ اـفـنـدـيـ حـضـرـتـلـيـلـهـ تـشـرـفـ اـيـمـكـ اـولـدـيـ. بـوـكـوـنـلـرـدـهـ مـسـلـماـنـلـرـ؛ بـرـبـرـلـيـلـهـ كـوـرـوـشـوـنـجـهـ جـامـعـهـ اـسـلـامـيـهـ مـطـلـقاـ مـوـضـوـعـ بـحـثـ اـولـوـبـورـ. بـوـ حـالـ. بـزـمـ مـحـاـورـهـ مـزـدـدـهـ كـوـرـوـلـدـيـ؛ اـفـنـدـيـ حـضـرـتـلـيـنـكـ رـاـبـطـهـ اـسـلـامـيـهـيـ پـكـ عـالـمـانـهـ آـكـلـاـدـقـلـرـيـنـيـ كـوـسـتـهـرـنـ وـ « عـصـيـتـ قـوـمـيـهـ » دـنـيـلـوبـ زـمـانـ جـاهـلـيـتـدـنـ قـالـهـ وـاـبـتـدـائـيـ نـمـاـيـلـرـدـنـ اـولـانـ حـسـكـ مـسـلـماـنـلـغـكـ كـنـيـشـ وـ فـيـاضـ سـيـنـهـ شـفـقـتـ وـ مـحـبـتـنـدـهـ يـرـ بـوـلـامـاـيـهـ جـعـنـهـ قـائلـ آـكـلـاتـانـ قـيـمـتـدـارـ سـوـزـلـيـنـهـ مـخـاطـبـ اـولـدـمـ وـ كـنـدـيـلـوـيـنـهـ اـمـيدـ وـ حـرـمـتـ اـيلـهـ وـ دـاعـ اـيـتـدـمـ.

مکتب ادارہ سنک هدیہ ایتڈیکی بیاننامہ سنوی دن اقتباس اپدیسور مجم
ذ مدرسہ عثمانیہ؛ ۱۳۹۳ سنتہ شعبانہ سندھ کشاد اپدلمشدہ۔

و کورویور . نه لر یا پیش ، نه لر .. خلقک الندن لساتنی ، عاداًنی ، عنعناتنی ، عقلنی ، نهایت قلبی آلمش ؛ هم ، کیمسه یه سز دیر مکسرین ، کیمسه یه یان باققسرین ، قارنجه لر کی چالیشمیش ، روح کی سه یان ایتمش . شیمدی بزم کی عقلی باشنه صوکنندن کلنلر ؛ حیران حیران باقیورز .

تا ايلك مكتوب مدهده سو يلهه مدی ، بو ايشرلک ناصل باشه چيقار لد ىغنى او كر نمك ؛ بزه توجه ايدين ايلك وظيفه در . بوتون بد بىنلكلاره رغما هېچ ده وقت چېمشدر دي يېهم ؛ ادعا ايدهرم که عهانلىلرلک چوق كنيش زمانی وارد در ؛ و « الله بزمله برابر در . » يولندې کي قناعتمزك اک بلیغ معناسى بودر . الله ، بزه داما چوق زمان ويرى سور ؛ چوق فرصت ورسور ، او ندن استفاده ائمه به ماڭاز سەق طبیع ، بزمله را راولاماز .

خبرالله K.T.Khairallah اسمنده بر خرستیان افندی «La Syrie»
سوریه » عنوانیله بو طرفک ارضی ، منشاً قومی و سیاسی و تکاملی ،
حیات اجتماعیه ، ادبیه و سیاسیه سی حقنده ۱۴۶ صحیفه لک فرانسزجه
بر کتاب نشر ایتمش . [۳] باقکز بو کتاب « تکامل » فصلنک یائشنده

« اسکی سوریه ایله بوکونکی سوریه اصلا ہر برینہ بکنہ من . اشخاص وہرشی استحالہ یہ او غرامت نہ در . بو تکامل ، اصلا ، همان نصادفات حیات مخصوصاً لندن عبارت ہر شی دکلدر . عصر لدن ہری باش لامش و فقط او زون مدت سیری بطي او لمشدرا . لکن بکون کاوب ده آن با آن حاضر لانماں بوقطعہ ده شرائط مساعدہ یہ نصادف ایدنچہ برد نبرہ ایلر لاهدی . و آف بر انکشاھہ مظہر اولدی . بو یکی تحولک علت فاعلہ سی « مکتب » در ؛ او زون مدت حال فعال پتھے کوروان قوت ، « مکتب » او لمشدرا .

بوعلت فاعله ، مكتب ؛ اول امرده روماراهبلر ينك تحت وصايتنده سوريه به
استقال ايديبور واوراده ايلاك انبعاث Renaissance ي ميدانه كتيريوور .
بوندن صوکرا مكتب حياتي ، سلاك ديني دن سلاك اجتماعي وذهني به پکييور .
دابها صوکرا اجنبی مكتبي ايش باشنده کورورز . اوده مكاتب ومطبوعاتيله ،
هنوز او يقوده بولونان شرق عالمنده غرب مدنه تاك آيات اقبالي نشر ايلاك ايچين
اوغر اشوب طور مشدر .

ایشته بى طرفدن بو آناظو پراقدە کوندە کونه قوتلهشە ئەناس بى پروا ولاقيد،
دىكىر طرفدن سورىيەلىنىڭ، فېيىك دىلەرە قدر طايانان عنعناتى استىچىحاب ايدەرەك
غىرب ساخلىرىندە سىرىست سىرىست كىزوب طولاشماسى يۈزىندەن مستقبل سورىيەنىڭ
سياسى شىمىدىدىن ترسىيە باشلايان مجاھدات و مقاھىد اىيلە تەقىب اوپۇنان بىر طاقىم
افكار و تصورات جىدىدە طوغىمىشىدە ! «

بوسوزلر؛ بزى پىك چوق دوشۇندورمەلى وارشاد اىتمالى در.
بىكۈنک طوپى، توۋىنگى حقىقت حالدە مكتبدر. «مەدئىت ناشرلىكى»
دىيىنلەن يالدىزلى بروسييە ايلە آچىلان بۇقا بىرىقەلرده اصاغە ايدىلەن فىكرلى
و حىسلەر ھەر حالدە بۇ طوبىراقلار اىچىن دائما خىرىلى بىرەنئاع او لهماز. باخصوص،
اڭامىن و مىئىر سېلىكى لىر؛ آياغە كېرىيەنلەر دكل، يوروولە يوروولە آرائىلان،

[۴] بوکتایی کوزارم ، کتبخانه جامکانلرندە ، بولوندوشم مملکتىڭ احوال
عومۇمەسى حقىنە بىرەبىر آزاركىن فرانسزجه كتابلىرى صاقان بىرگەتايچى طولاپندە
بولدى . تھالىكلە آلدەم وكتىدى مملکتىمى ، اجنبى بىرلىكىنە اوكرنەك فلاكتىنى
ۋو بولدم . چونكە فرنكلەرك « Actuel » دىدكلىرى خاصەدە كىندى لسانلىرى مىزدە
بىركتاب كورەممەدم . مؤلف ؟ « معارف متىدىيە » مەھىملىلى اولدوغى ايمچىن
ولى نعمت عرفانى اولانلىكە غيرتكىشلىكى بىر تۈرلۈ صاقلاپاماپور . ذاتاً كتابلىك ئاك
مېيدە من شىلەندىن و بىلاغتىلەندىن بىرىدە بىدر ؟

حاصلی علم و معرفت سیلاسی ایله مجھز یتشیین . ایشته غایه بودر . مکتبده اجرا ایدیلن اصلاحات ایسه شونلدر :

(۱) ابتدائی تدریساتنک اصلاحی واستعدادی ، علمی (۰۰) تدریساتندن تفریقیه ایکی سنه یه حصری . صو کرا بوقسم درسلرنده مشاهده و حسن اصولرینک تطبیق ایله چو جو غلک مفکره سنی تقویه ایتمک و ذهنی استنتاجه آیشیدیرمک . لسان تعالیمک اغاییت اعتباریه عربجه اویاسی .

(۲) اعدادی تدریساتی ده ایلروله تله لی و معلمیں یکی تربیه و تعلیم اصولرینه متابع ایتلی درلر . عمدہ رئیس استاذی ، مصروف کیده رک حکومته و خلقه عائد ابتدائی ، تالی ، عالی درجه سندہ برچوک مکتبی ری زیارت ایتشن ، اصول تعلیمی کورمش ، مکتب کتابلری آراشدیرمش ، عودتده احتیاجی سوندورمکه الوریشلی بر چوک آثاری برآبرنده کتیر مشدر .

(۳) علومک عربجه تدریسنه جدیت و اهتمامه چالیشمیق . بو املی تحقیق ایچین موجود کتابلردن استفاده ایدیلیور . هنوز عربجه تحریر و تأثیف ایدلهین موضوع علره کانجھ : مکتب ، بوائیشی اوزردینه آلاجق و معلمیک محاضره (قونھ رانس دیدکاری) اصولیه ویره جکلری درسلر ، زهلاتین ایله طبع اولوناجقدر .

(۴) درس ساعتلری يومیه بشی تجاوز ایتمه یه جک : ریاضت بدنه یه بالاخاصه اعتنا اولوناجقدر .

(۵) قسم ابتدائی ده بولونان کوچوک چو جقلری قوللامق ، تمیز لکلرینی تأمین ایتمک اوزردہ بر مرسیه تعیین اولوناجقدر .

(۶) علاوه اولونان درسلر : فلسفه دینیه ، معطالعه عربیه ، تاریخ ادبیات عربیه ، تفسیر ، فلسفه لغویه ، معلومات مدنیه ، اقتصاد سیاسی ، مبادی حقوق ، هندسه مجسمه ، انقاد تاریخی ، مثنات ، قوزموغرافیا ، فلسفه عقلیه ، حفظ الصیحه ، رسم ، اصول تجارت و جوغرافیای تجارتی .

(۷) کیمیا و طبیعتیات درسلرنده عملیات زمانلرینک توسعی یه آلات لازمه نک جابی .

(۸) کرک معلمین و کرک طبله فضیح عربجه ایله درس ویره جک و قونوشاچلردر .

(۹) نباتات وزراعت تجربه لری ایچین مناسب بر یه تخصیصی . هیئتک وسائل لازمه نی ادرک ایدنجه برده قسم دینی آچق نیتندہ بولوندوغی آکلاشیلیور . بر حقوق و تجارت شعبه سی آچقده جمله تصوراتندندر .

« بیاننامه سنوی » نک بر طرفندہ دینیلیور که : « شوق و همتی قوتله ندیره ن شیئلردن بری ده حکومتمزک مدرسه نک وطن عثمانی و رابطه

(*) کلیه نات اوچ قسمی وارد : (۱) ابتدائی (۲) استعدادی (۳) علمی .

او صیراده کوچوک برمؤسسه علمیه حالتده ایدی و طلبی سی اولاد مسلمیندن نهاری صفتیله دوام ایدنلره منحصر بولونویور ایدی . آرادن برقاچ سنه چکمز بر دنبه داره مساعیسی بوبیو ویردی واهل اسلام آردسته حسن صیت قازانه رق معلمی ری ، طلبی سی چوغالتا بیلدی . ایشته بو آندن اعتباراً تکامل تدریجی قانونه تابع اولارق بوکونکی درجه ترقی یه ایریشدی که آرادن اون طوقوز سنه چکمشدر . آرتیق شیمیدی مترق بر کلیه [*] در . درت یوز شاکردي ، قرقه یاقین اساتذه ، معلمین و مستخدمین وارد . شیمیدی به قدر یتشدیرمک اولوب بوکون سوریه نک ما به الافتخاری اولان ومصلحه داری بولونان کنجلر ، بوسابدن خارج ... [*]

مدرسه ، آلتیجی سنه تأسیسنه قدر نهاری ایدی : ۳۱۸ سنه سندہ لیلی قسمی آجدی . اولاً کوچوک مقیاسده ایشه باشلامشدى . کتندجکه ایشی ایلرلەندی . بوکون لیلی طبله نک عددی ، یوز الی بی آشمشدکه بونلرک ایچنده چوغنی ، سوریه حوالی سنه ، حجازه ، یمنه ، آناطولی یه ، بنداده ، تونسه ، صراکش ، مسقطه ، بصره یه و ممالک عثمانیه نک دیگر مراکز مهمه سنه منسوبدرلر .

حق تعالی عثمانی امته نعمت مشروطیتی احسان بوبیور بده ایش کورمک بوللری آچیلجه بعض افضل ، مکتب ایچون بر هیئت (عمده) تشکیل ایتمک دوشوندیلر . وظیفسی مدیره « سوری » لق یامق ، عقل دانیشہ جنی زمان مرتع اولاق ، ینه اونکله برابر مکتب اسباب ترقیسی کوز اوکنده بولوندورمک و عصرک مقتضی اولدوغی اصلاحات و تهذیباته یاقلاشمیق ایچون چالیشمیق اولاچق ایدی . اویله اولدی و بوهیئت ، حاضر افلوک عاملاندیغی ، مکتبک قولاً و فعلاً داها زیاده ترقی به مستعد بر حاله کلیدیکنی کورونجه اوکا (الكلية العثمانية الاسلامية) عنوانی ویرمکی و بو آدمیک ، امته ، جماعت اسلامیه یه و دولته بوبیوك مقیاسده عرض خدمته متوجه آمالک بر خر صادق اولماسنی قرارلاشیدیردی .

کلیه عثمانیه اسره مبددهه ؟ آهلاشیدیر ؟

« کلیه عثمانیه اسلامیه » ده بچه آ کلامق ایسته دیکمز شی ؛ مترق بر مدرسه علمیه در . اویله که بوراده او قونان علوم و فنون کنجلر باقالوریا شهادت نامه سی قازاندیرسین واونلری علم و ادب نقطه نظر ندن کلنه نک بوتون معناسیله آدم ایتسین ؛ بو مملکتک محتاج بولوندوغی اوصاف ایله ، ذوق طالیش بر علم ، کوزل اخلاق ، وطنپورلک ، [*] عرب قارده شلیز « کلیه » بی بعضی « université » و بعضی « Collège » معناسنده قولانلیلیورلر .

[*] مکتبک ایلیم مدیری ، طبیبی و تاریخ ، حفظ المصحه درسلری معلمی بولونان بشیر قصار افندی ، ۴۱۷ سنه سی ماذونلرندندر . شایان تقدیر اولان عمر آندن بری ده بورادن یېیشن کنجلردن بر قسم مهمنک سلک تجارتہ انساب ایتشن بولوناسی در . آزماننده دوقودر ، غزه جی ، محابی ده وار . بر مکتبه ده دوشونجه سی بکنمه دیکمی یازدیم « کیف یهض العرب » محرری عمر فاخوری افندی ده مکتبک یک شهادت نامه لیلرندندر .

اولوویون نحیب حیقیده صبرا صیرا کلیه عثمانیه یه تقدیم رفاقت ایتدیلر . شیخ عباس طرفندن ابراز اولنان خدماتک نشانه تقدیر و شکرانی اولمی اوزره مسلمانلر ، مکتبنی « دار الفنون » université قلب ایمک تصویرنده بولونیورلر . اخیراً کمال حظ ایله خبر آلدیغیز بو نیت ؛ طریق ترقی ده بولونیورک بر آدم او لا جقدر .

کورو لویورک تکرار ایدوب طور دوغم کبی بر قملدانه ، گرنه وار . شہزادی بیرونیک آفاقه قارابولو طلربی چوکن او قورقونج متعدی معارفک قارشیستنده بزم بر دکل ، ایکی ، اوچ ، درت ، ... کلیه عثمانیه من بیله کافی دکلدر ، کوز طویورماز . فقط بوکاده شکر .

مکتبی اولدوغم ایچون بو بختلردن دنیالر قدر ذوق طویارم . سزه بولیه هرجنس معارفدن خبر ویرن مکتوتلر یازوب طور اجم . هان الله توفیق بولیوره وجاه مزی ، برد برد و بر آن اول اصلاح ایله یه . ده یلم و چالیشام ، چونکه پک کچ قالمشز و بر دیقه غائب ایه جک وقتیز یوق آرقاداشلر ...

حارث بن همام

بابونیا خابر مخصوص صدری :

دین ایله سیاست یکدیگر ندن آیریلا میمیدر ؟

دین ایله سیاستک یکدیگر نینک لازم غیر مفارقی اولدینی آکلامق ایچون آرتق شاهد و دلیلرہ کوندن کونه احتیاجز آزالیور ظن ایدرم . صوک بالقان محاربیسی ، دین و سیاستک نه قدر بولیسیه مربوط بولندینی کوسترمک ایچون پک کوزل مثاللردن بریدر : بز ، متقد ملتلر عدادینه کیرمک مقصدیله دینزی ایکنچی در جده طور ترق یکی بر سیاست « مدنیه » تأسیس ایتشدک . مغلوب اولدق ، بالقانلر محاربہ . سنک نصرانی آلیلری قوماندانی دینی بر حرب اعلان ایتدیکی ایچون آکا آوروبا ، بتون علم نصرانیت ظهیر اولدیلر ، غلبہ مادہ معنا آنلرده قالدی .

بو سطرلری هر نه قدر بن یازیور سمه مده بو فکر عن اصل بنم دکلدر ؛ بو فکری بکا تلقین ایدن چین اختلال نائیسنده بیوک یوار . لقلری ، فدا کارلقلری ، عقلک قبول ایمکده تردد کوستره جکی در جده اقتدار و فعالیتلری ایله کسب شهرت ایمکله برابر مستبد (یوان شیقای) کی پنجھے ظلممندن جانی قور تارمک ایچون ژاپونیا یه التھا ایدن مجاهد (تان تهن کیشو) نام آسیالی بر قرداشمزد .

مشار ایله دیسیورکه : (بز چین اختلالنده بتون موقیتیزه ، دین ایله سیاستی برابر قوللاره نائل اولدق ، هیچ بر ملت یوقدرک آنک تقدیس ایتدیکی بر دین اولماسون . دین ، اختلال اربابی ، قوماندانلر و رجال دولت طرفندن سیاست دده قوللایلیورسہ و آنی قوللائقده مهارت کوستیرلرسه ، امین اویکزکه هیچ بر فرد وطن اویاز که آنلرک او امریسینه اطاعت ایمسون .

عثمانیه بولنده کی خدماتنی ته - یور بولور ماسی واو کا نظر عون و اسعاف ایله باقہسی در . حکومت ، کلیه عثمانیه اسلامیه نک متقد کلیه لردن بری بولوندو غنی و شہادت نامه سنک مکتب رسیمیه شہادت نامه سنک معادل اولدوغنی تصدیق ایدیسیور . بونکچوندرکه : کلیه استاذلری خدمت عسکریه دن معفو اولدوغنی کبی قسم علمینک صوک ایکی سنہ سنده بولنان شاکر دان ده افراد مؤجله دن اعتبار اولونور .

سیاست نامه نک « افات الکلیه و علومها » فصلنده تورکجه یه عائد شو سوزلر وار : « کلیه عثمانیه ؛ عثمانی چوجونک حکومتک رسیمی لسانی کوزلجه او کرہ نہسی ایچین بتون قوتیله بذل غیرت ایدیسیور . هر اوچ قسمده تورکجه نک مطلوب وجهه تحصیلی ، قرائت ، کتابت ، مکالمات ، مفردات ، صرف و نحو ، بلاغت ، انشا ، ادبیات و ترجمه کبی اصول و فروعک احاطه سی ایچون لازم کان وقت تخصیص اولو نہشدر .

فقط ، بیلعم بر یا کاشلقمی وار ، ابتدائی قسم نک مفردات پروگرامنده تورکجه بولامادم . فرانسزجه ایسه بوقسمک هر ایکی سنہ سنده ده وار .

« کلیه عثمانیه اسلامیه » حقنده بر آزده « La syrie » سوریه « محررینی دیکله یلم :

« هر نه قدر دیکلرینه نسبته یکی ایسہدہ عصری moderne حرکتنه اخذ موقع ایمک ایچین جدی ، مفید و اسلامی مساعی ابراز ایمکده و مسلمان جمعیتی اوزرنده مؤثر آدمیلر یتشدیر مکده اولدوغنی ایچون بوقوله زدن ده بحث ایتملی بز .

۱۸۹۵ ده . الازهر دار الفنون نک سابق شاکر دی شیخ احمد عباس طرفندن تأسیس اولونان بو مکتب ؛ اسکی عنعنلر ایله آجیقند آجیفه علاقه سی کسہ رک قاپولری عصری (زمانه اویغون) فکرلرہ آجدی . فرانسزجه ، بیرونی خرستیان مکتبلری نونه اتخاذ ایدیلرک بر لسان مجبوری کبی مکتبه ادخال ایدلی و تدریسات فنیه ده اساس اولدی : مسلمان عننه پروار لکنک Traditionnalisme قوچی تقدیر ایدنلرہ کوره بو ؛ بر پروا سزلق ، بولونی بر تجدد و عینی زمانده برا او زلاشمہ در . ایشته بوزماندن اعتبار آدرکه بز ، محررلک ، خطابت ، غنمه جی لک ایدن بر طاقم کنجیح مسلمانلری اجتماعی و حریت پورانه نظریاتک دعوت کار APotre لری کورو بورز . او جه مسلمان کتله نک ، آرقه سنده متجردانه کیزله نوب طور دوغنی برحائل واردی . شیخ عباس ، احتمال لا یشرانه ، فرقنه وار مادن inconsciemment بر مجدد اولدی . واقعا بر طاقمش مشکلاته ، طاتسز لقلره هدف اولدی سده ایشی ، بعدما امین و نظریات مساعدہ کارانه و حریت پرورانی مظفردر : اونک اک مخلص رفقای مساعدیسندن بری ده آبای یسو عیه طرفندن تحت احصاره آلان مکتب کتابلر ایله پک زیاده کسب معروفیت ایدن یوسف خرفوش اولمشدر . بو آدم ، کندن دن صوکرا کندیکه بولویه جک اولان برنام قازانچه نامن د متواضع بر عاملدر . شاکر عون ، و پارلاق مساعیسی اور نہسند برد نہ بره .